

BYENS FORNYELSE

- TRADISJONSBASERT ARKITEKTUR

UTSTILLING I ARBEIDERFORENINGEN, KONGENS GT. 19, TRONDHEIM 30. APRIL - 25. MAI 1998

Det startet med protester mot riving av gamle bydeler til fordel for blokker, høyhus og motorveier. Det har fortsatt med krav om at også nybygg må ha de samme kvalitetene som gjør den gamle bebyggelsen verd å kjempe for.

Over hele Europa og i andre deler av verden har det de siste 10-15 årene dukket opp alternativer til den modernistiske betong- og glassarkitekturen som har ødelagt mer av Europas byer enn bombe-flyene på begge sider maktet under den andre verdenskrig. Arkitekter og utbyggere har tatt opp igjen tradisjoner som var i kontinuerlig utvikling inntil modernismen overtok som enerådende retning tidligere i dette århundre. Det gjelder både tradisjonene fra antikkens byggekunst, og en regnbue av lokale byggeskikker som har gitt Europas byer og bygger både særpreg og en menneskelig målestokk.

Utstillingen "BYENS FORNYELSE - TRADISJONSBASERT ARKITEKTUR" gir et bilde av denne bevegelsen slik den kommer til uttrykk både i Europa, USA og Norge. Dessuten viser utstillingen positive trekk ved utviklingen i Trondheim de siste 20 årene. Gammel bebyggelse er reddet fra ødeleggelse, og det er mange steder bygget nytt i en stil som føyer seg harmonisk sammen med det gamle. Stikkord er Bakklandet, Møllenberg og Ilsvikøra.

Dessverre er det også negative trekk. Ambisiøse utbyggere og lokalpolitikere presser på for en utbygging som skader bymiljøet mer enn den beriker det. Utstillingen tar opp bl.a. striden om Svartlamon og forslaget om et kommersielt besøksenter rett utenfor domkirkens vestfront.

Mange modernistiske arkitekter insisterer på at alle nybygg skal rope ut sitt unike og tidstypiske særpreg uansett hvor de plasseres. Ergrelsen over at beboerne på Bakklandet utvikler sin bydel i tradisjonell stil har ført til en arkitektkonkurranse som reduserer Bakklandet til en lekegrind for eksperimentelle arkitekter. Utstillingen viser at folk flest ikke behøver å føle seg som uvitende amatører når de protesterer mot arkitektenes siste påfunn. De har likesinnede i alle land, også innen arkitektstanden.

Utstillingen organiseres av "Byens Fornyelse", et løst organisert nettverk av arkitekter, kunsthistorikere, skribenter og andre interesserte som arbeider for å gjøre de tradisjonsbaserte alternativene kjent.

I 1997 arrangerte vi to utstillinger i Oslo. Den første ble holdt i Rådhuset og viste flere hundre tradisjonsbaserte byggeprosjekter fra mange land.

Den andre utstillingen var viet forslaget om "Edvard Munchs Hall" i klassisk stil på Tullinløkka i Oslo. Dette prosjektet inngår også i Trondheimsutstillingen.

Åpningstider:

Mandag - fredag 11 - 18.

Lørdag - søndag 11 - 16

Gratis adgang

Skal pengevekslerne innta templets forgård?

Bildet over er en datamanipulert illustrasjon av hvordan Vestfrontplassen kan bli dersom man river verkstedbygningene og gjenetablerer parken. Riksantikvaren har omtalt dette som en gunstig løsning.

Statsbygg og NDR ønsker å bygge et «besøksenter» til erstatning for brakkene. Dermed blir den vakre utsikten mot rådhuset fortsatt sperret. Denne gang av et modernistisk glasshus som bryter totalt med de vakre gamle bygningene omkring. Det er dessverre rådende ideologi også blant

antikvarer at nybygg inntil fredede hus skal se «tidsmessige» ut. Ingen skal «lures» til å tro de er gamle.

Bygget skal tilby informasjon og undervisning. Dessuten skal det selvsagt stilles opp kassaapparater for salg av boller, brus og relikvier. Besøksentret innebærer en kommersialisering av vårt mest storslagne minnesmerke over menneskelig åndskraft. Nybygget bør avvises, og parken gjenetableres. «Mitt hus skal være et bønnens hus. Men dere har gjort det om til en røverhule.» (Matt.21)

Det vises to uvanlig store modeller av det Pantheon-inspirerte museumsbygget.

Begge modellene kan publikum gå inn i og å få et levende inntrykk av hvordan bygget kan bli. Den ene viser hele Tullinløkka med de gamle og det foreslåtte museet. Den andre viser det indre av kuppelhallen i "Edvard Munchs Hall". Modellen er 3.70 meter høy (1:10). Man får en forsmak på hvordan den 30 meter høye hallen kan oppleves om den blir bygget.

I kuppelhallen foreslår Petter Olsen og Piotr Choynowski at man skal stille ut Edvard Munchs Livsfrise-malerier, som idag er fordelt på Munchmuseet og Nasjonalgalleriet.

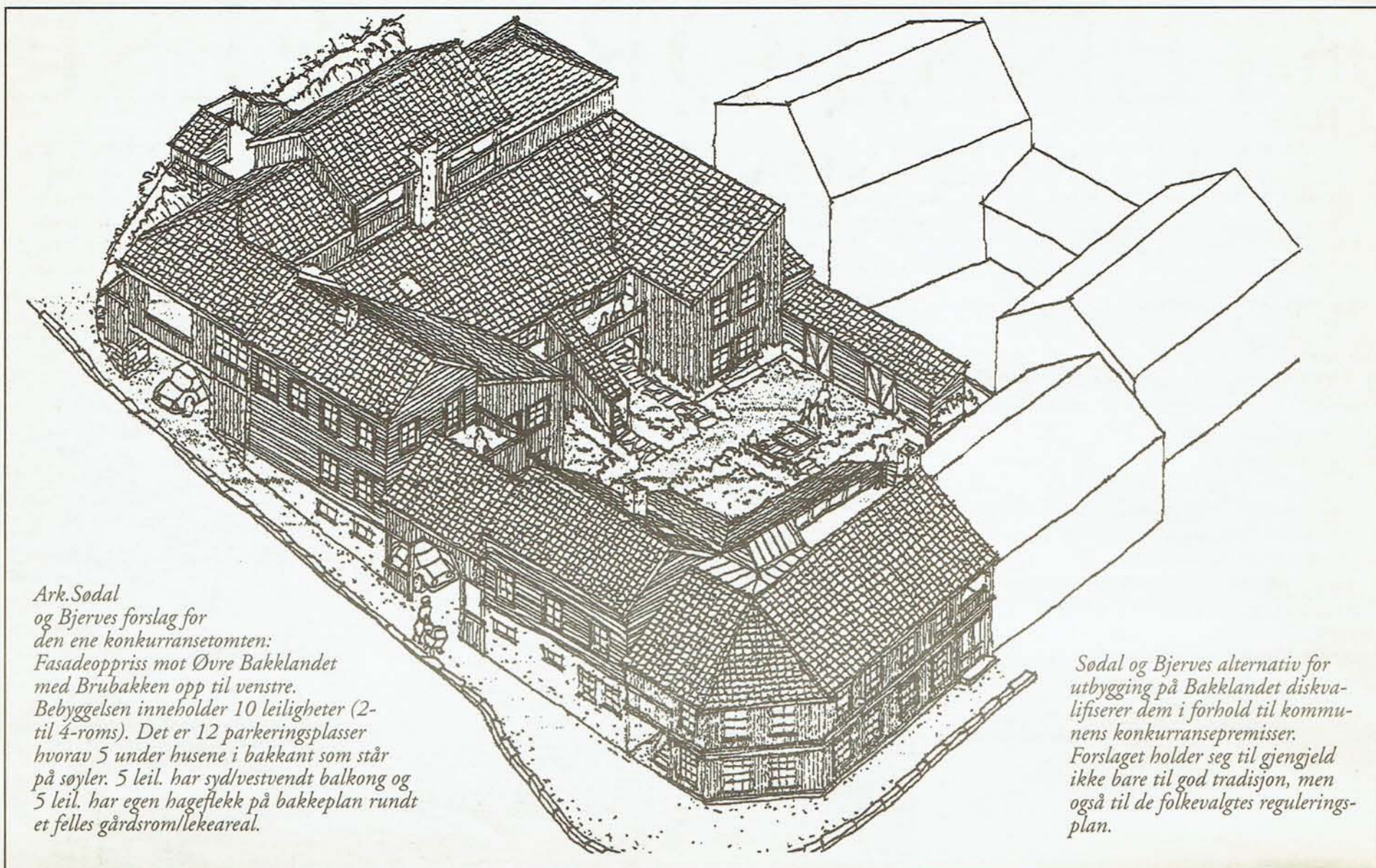
I modellen er det montert miniaturer av de ca. 25 maleriene. Et videoprogram omtaler Livsfrisens

betydning i Munchs kunst og forslaget om å samle frisen i "Edvard Munchs Hall".

Forslaget om "Edvard Munchs Hall" førte til den trolig største arkitekturdebatten i Norge noensinne. Mer enn 200 avisartikler har stått på trykk. Motstanden er økt mot Statsbyggs forslag om et stort modernistisk bygg på Tullinløkka. Det er gode muligheter for at all kritikken mot prosjektet fører til at det aldri blir oppført.

Byens Fornyelse har samarbeidet med mange aktive enkeltpersoner og grupper i Trondheim for å lage utstillingen. Forhåpentligvis vil den føre til økt engasjement for en bedre byutvikling, og til at den enkelte borger får økt tillit til sine egne vurderinger.

Audun Engh

Ark. Sodal og Bjerves forslag for den ene konkurransetomten: Fasadeoppriss mot Øvre Bakklandet med Brubakken opp til venstre. Bebyggelsen inneholder 10 leiligheter (2-til 4-roms). Det er 12 parkeringsplasser hvorav 5 under husene i bakkant som står på søyler. 5 leil. har syd/vestvendt balkong og 5 leil. har egen hageflekk på bakkeplan rundt et felles gårdsrom/lekeareal.

Sodal og Bjerves alternativ for utbygging på Bakklandet diskvalifiserer dem i forhold til kommunens konkurransepremisses. Forslaget holder seg til gjengjeld ikke bare til god tradisjon, men også til de folkevalgtes reguleringsplan.

Bakklandet: STERKE REAKSJONER PÅ ARKITEKTKONKURRANSEN

- Vi reagerer meget sterke på en slik arkitektkonkurranse, som helt tydelig tar sikte på å plassere modernistiske elementer i et tradisjonelt miljø. Som en idekonkurranse kunne dette vært interessant, men vi oppfatter at hensikten er å realisere vinnerutkastet. Dermed får man modernistiske bygg som klart vil bryte med helheten, og dette vil være inngrep som ikke så lett lar seg rette opp etterpå.

Det er arkitektene Arne Sodal og Olav Bjerve som har denne kommentaren til Trondheim kommunes arkitektkonkurranse for Bakklandet.

Både Sodal og Bjerve har god kjennskap til tradisjonell trondheimsarkitektur, blant annet gjennom undersøkelser og forskningsprosjekter knyttet til flere områder. Bjerve var også engasjert i spørsmålene om Bakklandet da striden om bydelen var som hardest på 70-tallet som student i Trondheim. I 1974 var han med i en gruppe som dokumenterte husfasadene grundig i form av tegninger. Til utstillingen "Byens fornyelse" har han tatt for seg disse tegningene, registrert hvilke endringer som er skjedd siden dengang, og laget nye og oppdaterte tegninger som viser hvordan det er blitt i dag. På utstillingen vil begge settene presentert.

Fornøyd

De to arkitektene, som også har vært engasjert i lignende problemstillinger i forbindelse med fornyelse av bydelen Vålerenga i Oslo, mener man skal være forsiktig med å gjøre inngrep i den tradisjonelle byggestilen man finner f. eks. på Bakklandet.

- Jeg tror at folk flest er fornøyd med det som er skjedd på Bakklandet, og at det er blitt bra. Derfor vil helt sikkert mange reagere sammen med oss om man får inn nye, modernistiske elementer. Vi har en høyst levende trehustradisjon i Norge i dag, med håndverkere og materialer som er både bra og økonomiske. Bakklandet er et bygningshistorisk klenodium, og det er ingen grunn til ikke å la denne trehustradisjonen leve videre her. Arkitekter får heller finne andre, mer egnede områder til å realisere sine ambisjoner om nyskapende arkitektur.

Uakseptabelt

Det er flere grunner til at de to reagerer både på arkitektkonkurransen, og måten den gjennomføres. Og det mest graverende er at meningen er å gjennomføre vinnerprosjektene:

- Det synes vi er helt uakseptabelt. I innbydelsen er det blant annet gjort

klart at man ikke vil la reguleringsplanen være til hinder for "gode" løsninger. Det betyr at man åpner for et eksperiment uten å ha noen politisk styring, og at det blir juryen for konkurransen som bestemmer, uten at alternativer med tradisjonell arkitektur er blitt belyst.

De to understreker at de ikke kommer til å delta i konkurransen selv:

- For det første faller vi utenfor det geografiske området innbydelsen omfatter. Men uansett ville vi sagt nei, vi føler at ved å delta ville vi også godtatt premissene

Eget forslag

I stedet har Sodal og Bjerve valgt å utarbeide sitt eget forslag til den ene av de to aktuelle tomtene - ved foten av Brobakken:

- Vårt forslag er basert på et trehusprosjekt, og slik vi har utformet det er det blitt et resultat som både faller inn i byggestilen i området samtidig som vi har klart å ta hensyn til fortetning, moderne krav til bokomfort, parkering osv. Vi viser dermed at det går utmerket godt an å lage tradisjonell trehusbebyggelse som fungerer ut fra dagens krav, og når dette lar seg gjøre på et sted, er det også mulig å overføre det

til andre prosjekter.

De to arkitektene sier også at det er høyst uvanlig at det stillemessige styres så sterkt som det legges opp til i denne arkitektkonkurransen.

- Riktignok kan man ofte se hvordan man bør lage et forslag ut fra sammensetningen av juryen og kunnskap om hva disse foretrekker. Men her står det svart på hvitt at man ønsker modernistiske forslag, og at det ikke er noen hindring at forslagene bryter med reguleringsplanen. Det er ganske unikt, og vi oppfatter det også som et signal at det ikke har noen hensikt å komme med andre forslag enn modernistiske.

Må videre

Så å si for ordens skyld understreker både Arne Sodal og Olav Bjerve at selv om de har engasjert seg sterkt i prosjekter knyttet til tradisjonell arkitektur, betyr det på ingen måte at de er imot eksperimenter og forsøk på å bringe arkitektfaget og arkitekturen videre.

- Men det er viktig å ha respekt for kulturminner og tradisjoner. Og der er man kommet adskillig lengre enn oss i mange andre land, for eksempel har vi mye å lære av England, sier de to.

Ny strid om Bakklandet

Det er over ti år siden den politiske dragkampen om Bakklandets fremtid ble avsluttet - med en klar seier til de som kjempet for å bevare bydelen som et levende boområde.

I dag er dette ikke noe debattema overhode, det er vel knapt noen som er i tvil om at det var det riktige valget som ble gjort. Men i stedet vokser det frem en ny uenighet, der Bakklandsarkitekturen er striden kjerne: Skal "hullene" i husrekkene fylles med stillkopier av gamle Bakklandshus, eller er det riktigere å bygge nytt preget av dagens arkitektur?

Trondheim kommune, representert ved Avdeling Byutvikling og Trondheim Bygg og Eiendom har akselerert denne debatten gjennom sin arkitektkonkurranse for området. Rent konkret gjelder det bebyggelse av to kommunale tomter - ved foten av Brobakken og ved foten av Lillegårdsbakken.

Det som har fått mange til å reagere, er det som oppfattes som en invitasjon til å foreslå løsninger i modernistisk stil - uten hensyn til den eksisterende bebyggelsen:

"Gjeldende reguleringsplan for Øvre Bakklandet ligger til grunn for konkurransen, men planen må IKKE oppfattes som en absolutt begrensning. Gode løsninger som forutsetter endring av reguleringsplanen vil bli sett på med positiv interesse.

Konkurransedeltakerne har følgende frihet til å foreslå arkitektoniske alternativer til den gamle byggeskikken", heter det ordrett i innbydelsen. I tillegg til dette fremhever innbyderne at man gjennom konkurranser ønsker å få belyst hvordan ny arkitektur kan berike det lokale bygningsmiljøet ved å la "moderne byggekunst gjenspeile sin samtid og likevel uttrykke og forsterke den tradisjonelle byggeskikken i Bakklandets lave trehusmiljø".

Spesiell posisjon

Bydelen Bakklandet har en spesiell posisjon i Trondheim. Teglverket nevnes i skriftlige kilder allerede på 1200-tallet. Fra 1600-tallet vokste boligbebyggelsen frem som "selvgrodd" rekke av hus langs naturgitte gateløp, og fremsto i sterk kontrast til general Cicignons strengt regulerte by på den andre siden av Bybroen og Nidelva.

Etterhvert utviklet bydelen seg til delvis å inneholde industri og brygger langs elva, og bak bryggene bodde arbeidsfolk og håndverkere. Flere ganger ble området herjet av store branner, men ble hver gang gjenreist og fornyet.

I etterktigstida kom bydelen mer og mer i forfall. Bygninger ble revet, og tomter ble stående ubebygde. Samtidig var tiden preget av utflytting fra de tette byområdene til nye bydeler.

Parallelt med dette var Bakklandet sterkt trafikkbelastet, og truet av omfattende veiutbygginger. tidlig på 70-tallet fantes det planer for en ny Bakklandsforbindelse, som ville medført omfattende riving og miljødeleggelser. Og dette førte i neste omgang til liten vilje til vedlikehold, og forfallet fortsatte.

Men interessen for de gamle bydelene var ikke tapt, og for

Bakklandets del resulterte dette i en aktiv og energisk bevaringskamp fra beboernes og andre miljøbevisste gruppers side. Som ellers i landet vokste det frem en ny miljøbevissthet, og for Bakklandets del resulterte kampen - som til tider var hard og hektisk - i vedtak om bevaring og fornyelse.

Dette er fulgt opp, og i dag fremstår Bakklandet som en perle i Trondheims bymiljø. Etter å ha vært saneringstruet, er bydelen i dag et attraktivt og levende boområde med stor sosial og kulturell aktivitet.

Ilsvikøra – blokker eller småhus?

Ilsvikøra og Ilsvikområdet for øvrig er et av de områdene der man ved å følge "Vision of Europe"s tanker kan finne frem til spennende løsninger. Dette er et område preget av tradisjonell byggestil, men også av store kontraster. Det arbeides nå med flere ulike løsninger for nybygging særlig på de områdene der det tidligere har vært industri.

- Det finnes flere aktuelle planer. Vår oppfordring til grunneierne er å finne frem til løsninger som nærmer seg den byggestilen som allerede finnes i den bevarte delen av Ilsvikøra, sier Audun Engh i "Byens Fornyelse".

Lager modell

Engh peker blant annet på et forslag som vil gi ny bebyggelse i form av boligblokker og større enheter, noe han finner som en dårlig løsning:

- Vi tror det ville bli mye bedre om man river det som ikke er bevaringsverdig på industriområdene, og bygger småhus i den tradisjonelle stilen fra området. Vi kunne tenke oss at området legges ut for småhusbebyggelse for selvbyggere, men innenfor klare rammer om hvordan det eksteriørmessige skal være.

For å illustrere hvordan dette kan bli, har man til utstillingen laget en fotografisk modell av et fremtidig Ilsvikøra sett fra sjøen.

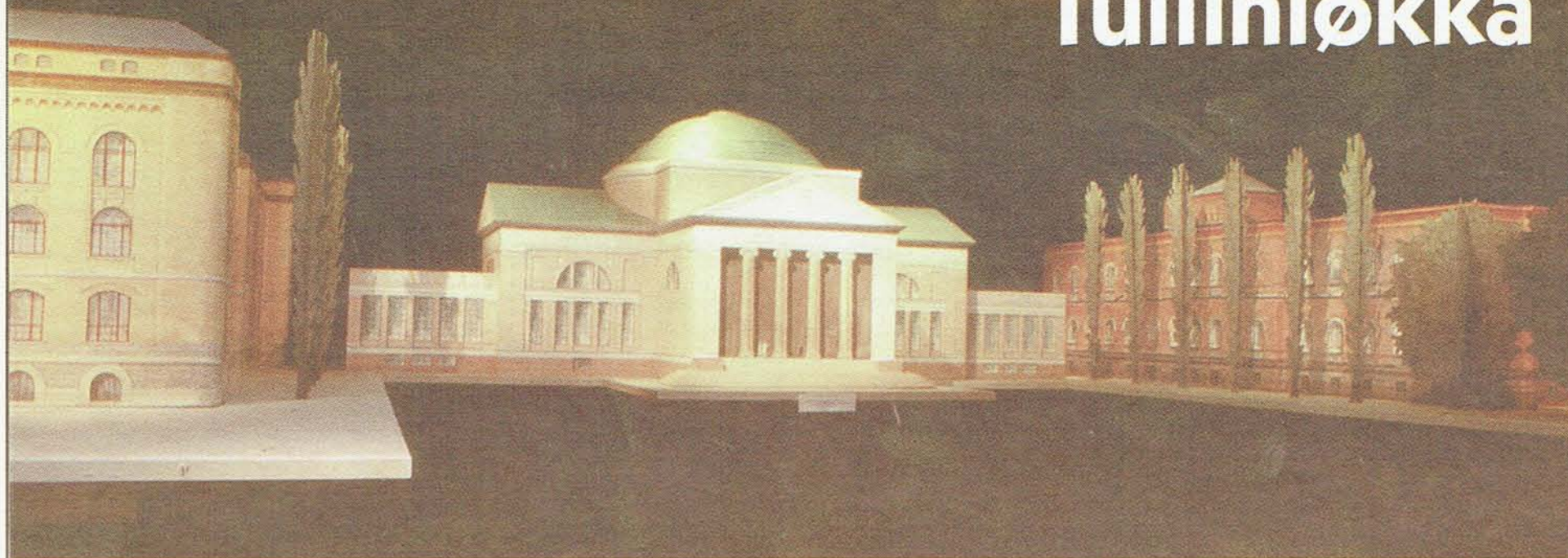
- Ved hjelp av datateknologi tar vi bilder av gamle småhus som allerede finnes i Ilsvikøra, og bruker disse til å sette sammen et manipulert bilde av en ny bydel i tilslutning til den gamle bebyggelsen. Dette betyr også høy utnyttelse av tomtene. Vi tror dette vil illustrere hvordan oppgaven kan løses. Vi er overbevist om at en slik løsning vil gi et helt annet ettermæle for utbyggerne enn forslaget om blokkbebyggelse.

Byen trengte vannet

Trondheim hadde behov for tilknytningen til vannet. Det må være den klare konklusjonen etter fjorårets sommerlige satsing på aktiviteter omkring Kanalhavnen.

- Og også denne sommeren planlegger vi en rekke aktiviteter knyttet til dette, selv om det ikke blir kontinuerlig aktivitet fra 1. mai til 1. september, slik vi hadde i fjor, sier Astrid Sandvik, styremedlem og en av entusiastene i foreningen "Levende kanalhavn".

Edvard Munchs Hall, Tullinløkka

Det mest spektakulære innslaget i utstillingen er uten tvil de to store modellene av Edvard Munchs Hall. Modellene var ikke laget da Petter Olsen og Piotr Choynowski lanserte sitt prosjekt i april 1997, men likevel vakte forslaget enorm oppmerksomhet. De fleste arkitekter raste, men det viste seg også at endel arkitekter gikk rundt med sympati for tradisjonene fra antikkens byggekunst.

Forslaget var en reaksjon på Statsbyggs forslag om å bygge et stort modernistisk museumsbygg på Tullinløkka. Dette prosjektet var preget av mangel på respekt for de gamle monumentalbyggene rundt plassen; Nasjonalgalleriet, Historisk Museum og Universitetet.

Olsen og Choynowski lanserte forslaget som en minnehall viet Edvard Munch. Samtidig ønsket de å ta utgangspunkt i universitetsbygningen med dens klassiske søylegang. De valgte Pantheon i Roma som insprasjonskilde. Dette mest beundrede bygget fra antikken ble bygget som et tempel for alle Roms guder. På 17- og 1800-tallet er det bygget flere minnehaller over kjente personer med Pantheon som forbilde, bl.a. Jefferson Memorial i Washington.

I bygningens 30 meter høye kuppelhall foreslår Olsen /Choynowski å stille ut Munchs Livsfrisebilder samlet. Gjennom store deler av livet arbeidet Munch med Livsfrisen, er serie bilder viet temaene Kjærlighet, Angst og Død. Munchs mest kjente malerier inngikk i hans planer om Livsfrisen, bl.a. Skrik, Sjalousi, Kyss, Madonna og Vampyr.

LIVSFRISEN ENDELIG I HUS?

Livsfrisebildene er idag fordelt på Nasjonalgalleriet og Munchmuseet. Dersom de mellom 20 og 30 maleriene kunne samles, ville Norge få en ny kunstattraksjon som ville vekke internasjonal oppmerksomhet. Livsfrisen er et kjent begrep blant kunstinteresserte verden over. De to museene har samarbeidet om å vise Livsfrisen samlet i utlandet, bl.a. i London i 1992. Munchekspertene som Reinhold Heller fra USA legger vekt på at bildene får en helt annen og nærmest overveldende kraft når de vises samlet slik Munch selv planla. Bildeserien blir en inntrengende påminnelse om menneskelivets dramatik og mangfold.

Forslaget om å samle Livsfrisen har vakt høyst varierende reaksjoner fra norske Munchekspertene.

Munchmuseet er positiv til ihvertfall å lage en enkeltstående Livsfriseutstilling i Norge, mens Nasjonalgalleriet har reagert svært avvisende. Det er klart museene vil være negative til ensidig å gi fra seg sine Munchskatter. En løsning kan være at det organiseres Livsfriseutstillingen bare deler av året, for eksempel i sommersesongen.

MODELLENE

Modellen av Tullinløkka med Edvard Munchs Hall plassert på sin tiltenkte plass vil forhåpentligvis gi en opplevelse av et bygg som skaper et samlede punkt på Tullinløkka. Plassen er ellers dominert av tre monumentalbygg som vender ryggen til. For å motvirke dette mener forslagstilerner det er behov for et dominerende bygg i endel an plassen. Søylepoppene har også til formål å samle plassen.

Bygningens størrelse er fleksibel. Modellen viser et bygg på omtrent 6000 kvm. Det kan bli betydelige arealer utenom kuppelhallen. Disse kan brukes til ulike kunstutstillinger, f. eks internasjonale utstillinger som vi idag mangler lokaler til. Bygningen har nesten samme bruttoareal som Statsbyggs prosjekt. Det kan kombineres med underjordiske arealer som også kan løse endel av museenes behov.

KUPPELHALLEN

Modellen av kuppelhallen har en takhøyde på 3,70 meter. Målestokken er 1:10. Når man står inne i modellen er man på høyde med en tenkt person som går på galleriet i hallen og beundrer Livsfrisemaleriene. Disse er monteret i en sirkel, inndelt i de tre sekvensene Kjærlighet, Angst og Død. På fasaden av bygningen er disse tre begrepene skrevet på latin.

Edvard Munch utga skrifter med beskrivelse av planene om en egen bygning der Livsfrisen kunne vises samlet. Han refererte sine drømmer i nesten mystiske vendinger, og tegnet et utkast til et Livsfrisebygg utformet nærmest som en oldkristen basilika.

Slik formulerer Munch sine forhåpninger om Livsfrisens påvirkningskraft:

«Folk skulle forstå det hellige, det mektige ved det og de skulle ta av seg hatten som i en kirke. Jeg skulle fremstille en rekke slike bilder»

Enkelte har hevdet at en bygning i klassisk stil ville stå i kontrast til Munchs nyskapende maler-

kunst. Munchs egne uttalelser viser at han så på sin kunst som dypt seriøs, med religiøse overtoner. Munchs største oppdrag var Auladekorasjonene, som er plassert bak universitetets søylerekke. Det var på ingen måte fremmed for Munch å presentere sin kunst i klassiske omgivelser.

DEBATTEN

For Olsen og Choynowski er bygningens bruk og utforming to sider av samme sak. Tullinløkkadebatten var vesentlig dreid seg om arkitektur og i mindre grad om mulighetene for å samle Livsfrisen. Debatten har vist at et overveldende flertall av Oslos befolkning ønsker et museumsbygg i klassisk stil på Tullinløkka. I Gallupundersøkelser har ca 2/3 av dem som har gjort seg opp en mening sagt at de foretrekker Edvard Munchs Hall fremfor Statsbyggs forslag. Også i avisdebatten har svært mange gitt sin støtte til prosjektet. Klassisk orienterte fagfolk har støttet opp. Tullinløkkadebatten ser ut til å bli et vendepunkt i offentlighetens holdninger til arkitektur. Svært mange er blitt interessert i hvordan våre fysiske omgivelser utformes. Like viktig er det at flertallet gir klart uttrykk for at de ønsker å ta vare på mange hundre års byggetradisjoner og hevdvunne skjønnhetsidealer. Arkitekter som har basert sin karriere på flertallets autoritetsangst vil få problemer. Stadig flere våger å være den første som påpeker at keiseren ikke har noen klær på.

Audun Engh

På utstillingen kan man kjøpe en nyttig utgave av Munchs hefte «Livsfrisen» fra 1918. 20 kr.

Kuppelmodellens interior med Livsfriseminiatyrene i 1:10 under montering

Folk og fundamentalister

Av Arnstein Arneberg

**Helt inn i dette århundret har arkitekturen inntatt sin selvfulgeli-
ge plass i folks bevissthet blant
«de skjønneste kunster». I dag er det
– synd å måtte si det – bare å kon-
statere at ingen kunstart er grøfte-
kjørt så grundig, og det for egen
maskin, som nettopp denne eldste
av dem alle.**

Arkitektens åndsbrødre er ikke lenger malere og billedhuggere og forfattere, derimot ingeniører og økonomer. Fra å være den kunstdisiplin som har samlet i seg og gitt varige uttrykk for kultur og tidsånd, er dagens arkitektstand blitt leverandører av menneskelige omgivelser som man automatisk vanntrives i. Som kun de færreste vil hevde avspeiler vår tids kulturelle mangfold eller idealer.

Har folk flest kanskje ikke lenger idealer om forhold som harmoni, variasjon, øyenslyst, nærhet, tradisjoner og gjenkjennelse? Selvfølgelig har de fleste det. Dagens modernistiske hegemoni innenfor arkitektur og byplanlegging tillater seg å se bort fra dette – derfor «A Vision of Europe». Derfor «Byens Fornyelse» og derfor denne utstillingen. Trondhjem trenger den, før det ikke er annet enn «at e kunne finn på nokkå slikt» over hele byen.

Arkitektene mot folket

Egentlig er det en uerklært krig som finner sted. Over hele Europa, i USA og her på berget. På den ene siden arkitektene (som med hederlige unntak tenker og tegner modernistisk), og på den andre siden det store flertallet i folket. I Norge foreligger det kun sparsomt med statistisk materiale omkring folks syn på modernistisk versus tradisjonsbasert arkitektur, men indikasjonene på at langt de fleste ønsker seg det siste er mange.

Ta de mange lokale bevaringsdebattene. Ta den økende interessen eiere og beboere av eldre hus og bygårder viser for å ta vare på disse og sette dem tilbake i original skikk. Ta prisnivået for hundre år gamle leiligheter med gips i taket og for nye tradisjonsbaserte eiendommer og leiligheter. Og det faktum at når folk bygger seg hytte (bestemmer selv) da er det laft og panel og småruter og torvtak fra Nordkapp til Lindesnes.

Tallenes tale

Eller hvis du vil ha nakne tall på bordet – oslofolks mening om Telje, Torp, Aasens modernistiske vinnerprosjekt på Tullinløkka versus Choynowski's «Edvard Munchs Hall»: Ved å ringe til et utvalg på 353 mennesker, fant Norsk Gallup AS den 3. november 1997 frem til 200 personer som kjente til diskusjonen om Tullinløkka.

(At 55,9% har satt seg inn i et arkitekturspørsmål bekrefter hvordan våre bygningsomgivelser engasjerer

de fleste.) Når så disse 200 blir stilt spørsmålet: – Hvilket av de to forslagene ser du helst blir valgt?, fordeler svarene seg slik:

Vinnerutkastet (46) 23%, det klassiske (116) 58%, ingen av disse (11) 5,5%, vet ikke (27) 13,5%.

Verbal kakepynt

I dag, som opp gjennom hele modernismens historie, kan det sprikende misforholdet mellom hva folk flest ønsker og hva som vitterlig bygges antagelig best forklares ved at A) folket aldri blir spurt eller hørt og B) modernistisk arkitektur blir fremstilt i et falskt skinn av teknisk fullkommenhet og C) at den gjerne presenteres i en graut av fagsvada og kvalifikasjonsfilosofi, eller som på Fehn-utstillingen nylig: med poesi attåt. Så ubegripelig og uappetittelig virker serveringen på de fleste ikke-arkitekter at det som regel går etter hensikten; eventuelle opponenter lukker tilslutt heller øynene og svelger uten å tygge eller smake.

Elitistiske klakkører

Mot folkets vilje kjemper også modernistenes våpendragere, journalister som ingen annen rettesnor har enn til enhver tid å være på linje med etablissementet og legger seg flate for hva de ser som eliten. Et typisk eksempel er Mari Lending, kulturkommentator i Aftenposten, som hadde følgende å si om gallupen jeg refererte til ovenfor: «At meningsmålinger overhodet skal tillegges relevans i forhold til et offentlig bygg på en av Oslos mest sentrale

tomter, er det vanskelig å følge med på.» Og: «Det er problematisk å bruke «folkemeningen» for å gi en argumentasjon gyldighet.»

Man gnir seg i øynene når man ser slikt på trykk såpass sent i århundret. Men virkeligheten er selvsagt meget verre. Som når det viser seg at de samme holdninger nedfeller seg i daglig kommunal praksis slik som den utøves i Trondhjem. Hvor byråkratiet velger side i debatten over hodene på såvel politikere som fremtidige beboere og dermed baner veien for ytterligere uvelkommen modernistisk arkitektur.

Tror seg suverene

Når modernistene stadig får lov å gjøre våre omgivelser gråere og kjedeligere og dermed fortsetter forsimpler folks tilværelse, skjer det selvfølgelig i kraft av de har et fullstendig hegemoni innen sin stand samtidig som de nyter godt av ikke å møte motstand i den offentlige administrasjonen.

Premissene for årets store arkitektkonkurranse om ny bebyggelse i byens eldste boligmiljø på Øvre Baklandet er rystende udemokratiske. Uten å skjennes går man ut og oppfordrer til å bryte med byggeskikken i et bystrøk som er regulert som «spesialområde bevaringsverdig bebyggelse». Med på dette er forstemmede nok (om ikke overraskende) både Trondhjems Arkitektforening og Høyskolen. Og i spissen for følget går altså Byforvaltningen. På Øvre Baklandet skal det ifølge kommunaldirektør Magne Heide Westberg belyses hvordan «moderne bygge-

kunst kan få gjenspeile sin samtid og likevel uttrykke og forsterke den tradisjonelle byggeskikken.»

Ikke verd papiret?

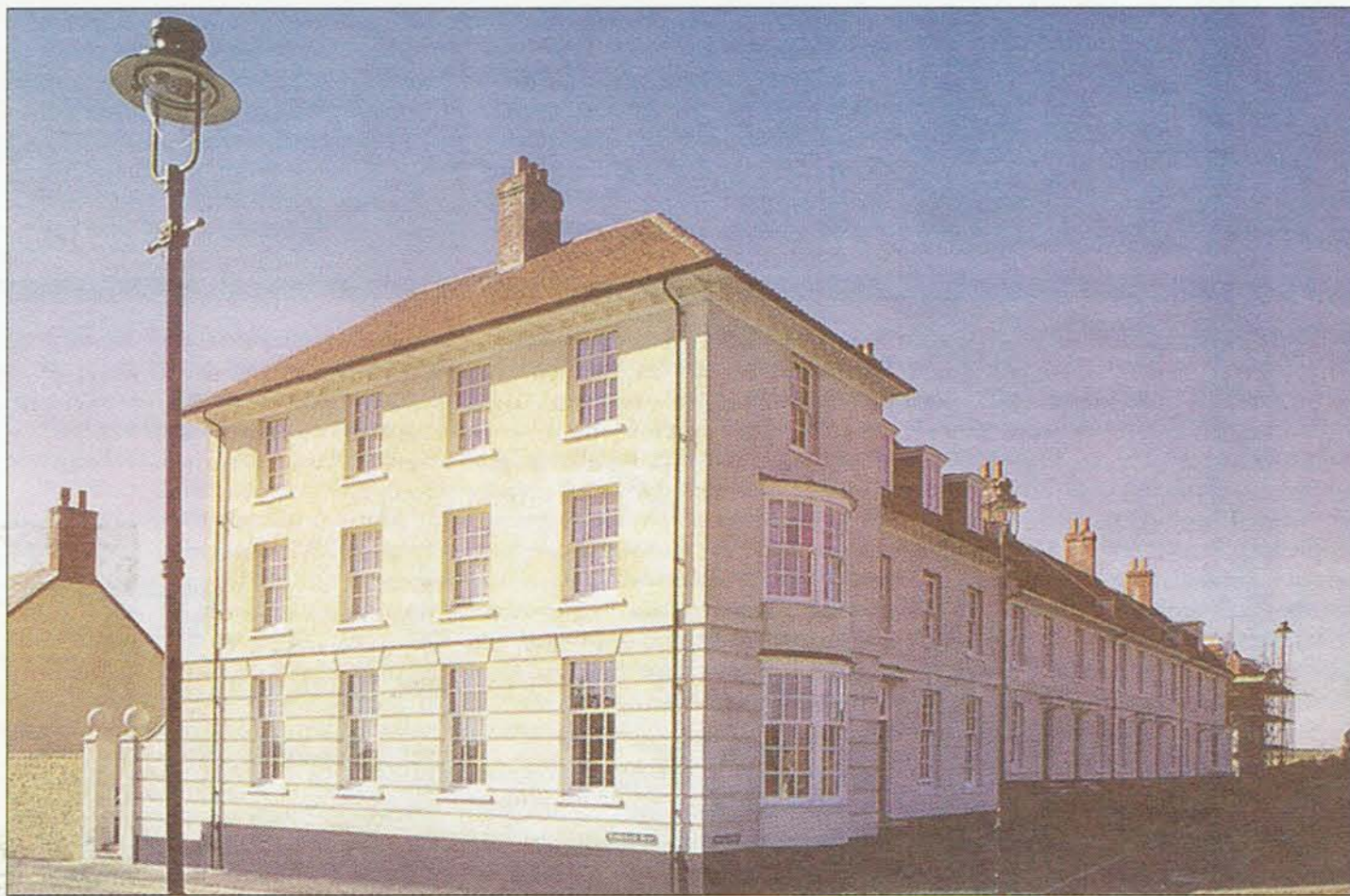
I invitasjonen heter det at "(reguleringsplanen) ligger til grunn for konkurransen, men planen må IKKE (innbyrdernes utheving) oppfattes som en absolutt begrensning. Gode løsninger som forutsetter endring av reguleringsplanen vil bli sett på med positiv interesse. Konkurransedeltakerne har følgelig frihet til å foreslå arkitektoniske alternativer til den gamle byggeskikken".

Var det dette byens politikere hadde på netthinnen da de vedtok at Baklandet skulle bevares? Moderne byggekunst som skal uttrykke den tradisjonelle byggeskikken? Og forsterke den? For noe hundelort! Selvfølgelig er det den eksisterende nabo-bebyggelsen (og dokumentasjon av tidligere bygninger) som må lede anstilmessig når Trondhjem kommune griper inn i bydeler som folket gjennom politikere har bestemt seg for å bevare. Frihet til alternativer til gammel byggeskikk er i tilfellet Baklandet det samme som død over demokratiet.

Havresekken

Her forutsetter den modernistiske arkitektfronten, som altså strekker seg helt til topps i forvaltningen, at bystyret bare må bøye av for hva disse herrer selv måtte finne for godt. At lovlig fattete flertallsvedtak skal settes til side. Arrogansen topper seg i at

Fortsettes neste side

Når de aller fleste mennesker føler seg tiltrukket av eldre arkitektur, har det ikke minst med visuell rikdom å gjøre. Stadig flere utbyggere og arkitekter tar konsekvensen av dette. Denne bygningen ligger i Poundbury, Dorchester, England, en landsby i tradisjonell byggestil som har vært under bygging siden 1988

Bevaring beste løsning for Svartlamon

- Den beste løsningen både for Trondheim og for Svartlamon vil være en bevaring av området, supplert med bygging av nye, rimelige utleieboliger i "gammel" stil, sier Audun Engh. Han representerer Byens Fornyelse, den norske delen av "A Vision of Europe"

Engh synes det er spennende at åpningen av utstillingen "Byens fornyelse" faller sammen med bystyrets behandling av Svartlamos fremtid, og håper at politikerne ser verdien av å bevare området:

- Dette kan bli et verdifullt prosjekt innen byfornyelse. Dersom politikerne stanser utbyggingsplanene fra bilfirmaet, kan det bli aktuelt for Byens Fornyelse å gi økonomisk støtte til å starte utarbeidelsen av en bevaringsplan med beboerne som sentrale aktører, sier han.

Byens Fornyelse foreslår å gjenoppbygge området med utgangspunkt i fotografier av hus som er revet. Alle disse bygningene på bildet fra Strandveien, ca. 1920 er borte idag.

Gammelt og nytt.

Audun Engh ser for seg en løsning der kan i tillegg til å sikre de bevaringsverdige bygningene også bygger nytt på de ledige tomtene i området:

- En god løsning ville være å bygge nytt i tilpasset stil. Vi vil foreslå at eksteriørene baseres på fotografier av bygninger som er revet i området. Utviklingen av området kan dermed bli et forbilde på byreparasjon etter at rivernes epoke er over. Samtidig må interiørløsningene naturligvis tilpasses vår tids tekniske krav til boliger.

Ved å satse på en nøktern standard med mye egeninnsats, eventuelt kombinert med nye støtteordninger for utleieboliger til ungdom kan grunnlaget legges for en spennende selvstyrt bydel, sier han.

Dårlig image?

Samtidig sier Audun Engh at han ikke kan forstå at akkurat Svartlamon vil være det rette området for en bilforretning som ønsker å ekspandere.

- Jeg ville tro at det var bedre å satse i utkanten av byen. Og jeg kan heller ikke skjønne at bilmerket dette gjelder kan være tjent med å havne opp i konflikt med store deler av det nåværende og fremtidige bilkjøpende publikum i Trondheim. En slik strid kan gi store skader for et varemerke. Det kan ta lang tid og koste store summer å rette opp igjen skaden på merkets omdømme i befolkningen, sier han.

Sterke følelser

Det er ingen tvil om at diskusjonen om Svartlamoen skaper sterke følelser både i Trondheim og i resten av landet. Selv navnet er omstridt, og eldre trondheimere - særlig de som har tilknytning til området foretrekker ofte navnet Reina eller Nerlamoen.

Historien om Svartlamoen er også historien om arbeiderbydelen som ikke ville bli industriområde.

Allerede i 1949 ble området regulert til industriformål, en regulering det ikke var særlig diskusjon om før man kommer frem til slutten av 70-tallet. Da førte Bygningsrådets behandling til at reguleringen ble opprettholdt. Likevel fortsetter diskusjonen utover hele 80-tallet, men reguleringen opprettholdes, og i 1985 stadfester miljøverndepartementet planene om å benytte området til industriformål.

Fra starten av 60-tallet har det også skjedd en etablering av industrivirksomhet i området, blant annet gjennom bilfirma Strandveien Auto AS.

Etter at området ble regulert til industriformål hadde bebyggelsen gradvis forfalt. Omkring 1990 var det bare tilbake 14 av de opprinnelige ca. 150 husene. De fjorten ble tatt i bruk, først og fremst av ungdom. Disse fikk kortsiktige leieavtaler med kommunen.

Ut av dette er det vokst frem et livskraftig sosialt miljø, og etter mange års kamp står en nå ved en skillevei: Skal planene om å rive for å bygge industri opprettholdes? Eller skal Svartlamoen igjen bli et levende boområde - både ved at de husene som ennå finnes får stå og at det bygges som erstatning for det som er borte?

Fortsatt fra forrige side

når tomtene så skal selges - blir det med konkurransens prisbelønte vinnerprosjekter på kjøpet. Og det skal oppføres, enten utbyggeren vil eller ei. Hvis dette gjennomføres etter opplegget, har vi altså en konkurranse som gir seg ut for å garantere et resultat i harmoni med Bakklandets karakter, og som kan ende med å påby stilbrudd, modernistiske "alternativer" i dette unike, gamle bymiljøet. Hva slags "bevaring" er dette?

Bikker litt over

I konkurranseinnvitasjonen pekes det med rette på faren for at ønsker om å tilpasse seg tradisjonell byggekikk ofte ender i "dårlige og halvgo-de etterligninger i retning av uheldige pastisj-løsninger". Her tar man frem et problem som "Byens Fornyelse" gjentagne ganger har pekt å og

som bare kan løses med kunnskap. Ingen er tjent med hverken halvhjertete sørlandsidyller hvor alt står på snorrett og grå betong, eller med laftepalasser i full villrede mellom gjøkur og middelalderen oppi dalom. "Byens Fornyelse" ønsker nettopp å demme opp for historiserende grep og elementer brukt uten forståelse. Slik det gir seg utslag i boligfeltenes bevisstløse eksesser i blyglass og romantiske utvekster og dekorativt tjuvgods fra hele stillhistorien.

Kunnskapens skanse

Ofte klønete og mislykket - må det være slik? Ikke hvis landets arkitektfabrikker gikk over til også å sende ut på markedet arkitekter som verker etter å bygge nytt etter god norsk skikk og tradisjon. Og arkitekter som forstår å anvende hele repertoaret av klassiske bygningselementer som buer og søyler etc. De trengs

både når gammelt skal bevares og suppleres, og de trengs ikke minst som forslagsstillere når det skal bygges stort og monumentalt. Og for å ta over styringen i et marked hvor sjarlataner råder.

Det kunnskaps-tomrommet som mangelfull utdannelse har utstyrt dagens arkitekter med, må den enkelte arkitekt fylle med egne studier. Uten det står de blanke foran oppgaver som på Bakklandet. Slik vil det være her til lands så lenge arkitektstanden parodierer et fundamentalistisk trosamfunn med Le Corbusier som gud i himmelen, Christian Norberg-Schulz som paven på jorden og Sverre Fehn som ferskeste helgen.

Målestokk: Mennesket

I Bologna har "A Vision of Europe" avholdt to store internasjonale og strengt juryerte utstillinger av ny

arkitektur fra hele den vestlige verden, alt basert enten på klassiske eller lokale tradisjoner, som bindingsverk. Hypermoderne hus hva teknikk og utstyr angår, men altså ikke modernistiske. Mange av arkitektene går tilbake til historiske forbilder og holder seg strengt til dem, andre tar små selvstendige skritt videre i trygg visshet om at stilutviklingen ikke kan parkeres.

"Byens renessanse" var mottoet for siste triennale i 1997, hvor engelske og amerikanske prosjekter viste nye, grønne bydeler og landsbyer. Alle forutsetter integrering av funksjoner som bolig og fritidstilbud, handel, service og småindustri, slik alle tradisjonelle tettsteder er bygget opp.

Modernismen, med sin sektor-tenkning og separering av funksjoner gir ikke grobunn for det sosiale fellesskap som burde være alle byer og

Svartlamon, et forsøk verdt?

Tekst og foto: Bernt-Erik Matson

Vi har i Trondheim i dag en unik mulighet til å skape en forsøksbydel, et utstillingsvindu som andre Norske byer kan dra veksler på. Bevarer og videreutvikler vi Svartlamon vil dette i tillegg berike hele byen, og bremse en negativ byutvikling.

Mye har vært sakt og ment om den delen av byen vår, nå best kjent som Svartlamon. Utallige innlegg er forfattet, meninger ytret, og utallige politiske krumspring er foretatt. Argumentene for bevaring er mange. Argumentet for sanering er at det vil bli så dyrt å bevare og videreutvikle området. Spørsmålet man kan stille er: har Trondheim råd til å skusle bort en verdifull fargeklatret og et arnested for sterke meninger og kulturuttrykk.

Skal bydelen bevares må mye klaffe. Først og fremst må nå byens politikere ta en konsekvens av folkeviljen og alle de gode kreftene som jobber for Svartlamon. Når det skjer starter kampen i mot "normalisering" av området. Det beboerne ønsker er et fortsatt alternativt boområde, med et begrenset selvstyre for å sikre en slik utvikling. En slik utvikling kan sikres om eksempelvis forskningsmiljøer kobles inn med midler til utprøving av alternative energiformer, resirkulering av avfall og ikke minst en alternativ byutvikling.

Hovedintensjonen bak den alternative utviklingsplanen for området er å bevare og videreutvikle rimelige, sentrumsnære boliger. Bakgrunnen er todelt: For det første sikrer dette boliger til unge uetablerte mennesker. Dernest sikrer en slik bydel livsgrunnlaget for alternative levesett, slik at kreativitet gis livets rett. En kreativ bydel, med mennesker som inspirerer hverandre er ikke bare en

egotripp for dem det gjelder, men er også til berikelse for resten av byens befolkning i form av kunst-, kultur-, og musikkuttrykk.

Svartlamon er i tillegg til dette byens vaktbikje. En hver markering mot urettferdighet og farlige sosiale tendenser (Nasisme, ol.) har sitt utspring i dette miljøet. Kulturen og mentaliteten til mennesker som tiltrekkes av Svartlamon er preget av en sterk utviklet retferdighetssans og aversjon mot rasisme. Denne mentaliteten og dens uttrykksform kan til tider være brysom for det etablerte samfunnet, og er nok en medvirkende årsak til rivninskåtheten til høyresiden i Trondheims politiker-miljø.

Bakklandet skulle bli firefelts motorvei, men ble p.g.a. ihuga aksjonister reddet i siste liten. Dette skjedde ikke på grunn av Trondheims politikere, men på tross av disse. Kapitalens "hevn" over nederlaget var da å utnytte området maksimalt, ut i fra datidens reguleringsplaner. Kunne det ikke bli motorvei måtte det bli maksimal boligutbygging, med de følgene dette fikk. Når usosiale mennesker bygger hus blir resultatet usosiale boliger. Disse boligene tiltrekkes igjen av usosiale mennesker. Den sorgelige følgen av dette er en priskarusell som fortrenger dem som en gang utgjorde et godt miljø, og mye er ødelagt

En slik utvikling er det beboerne på Svartlamon for en hver pris vil unngå. Målsetningen må være en forsiktig istandsettelse av nåværende boligmasse. Videre er tanker om å flytte hele, eller deler av rivingstruede hus inn i området fremmet. Alternative, rimelige byggeformer er lansert, resirkulering av byggematerialer i kombinasjon med nye materialer er prøvd med hell. Dessuten bør nye tanker tenkes m.h.t. valg av

materialer, både med tanke på pris, men også ut i fra hva vi i dag vet om boligrelaterte sykdommer som f.eks. astma.

Miljø er et sekkebegrep som så vel omfatter natur og forurensning, som mennesker og bomiljø. Verdikommisjonens nestformann Dag Hareide har spurt 2000 mennesker om hva som gjør livet verdt å leve. Svaret ble, kanskje noe overraskende: "Det at noen er glad i meg og at jeg får bety noe for andre". Slik samfunnet har utviklet seg de siste tiårene er grunnlaget for å innfri dette ønsket stadig dårligere. Samfunnet umenneskeliggjøres med groteske eksempler som at mennesker ligger døde i leilighetene sine i flere måneder før noen finner dem. Denne utviklingen er i ferd med å nå byen vår. Et første og viktig steg i motsatt retning er å bevare og videreutvikle Svartlamon. Da vil miljøet

kunne utvikle seg i riktig retning, kulturlandskapet i Trondheim forbli kupert, og storbyen Trondheim vil kunne forbli en storby, med alle de fasetter som kjennetegner slike byer.

Staten har ved miljøverndepartementet sakt ja til økonomisk støtte til Svartlamon. En meningsmåling viser at 65% av byens befolkning vil beholde bydelen til boligformål. Forettingsadvokat Leif Holm har påvist at kommuneadministrasjonens kostnadsoverslag for området er skremselspropaganda som faller på sin egen udugelighet. Nå må politikkerne i Trondheim lytte, ikke bare ri på sine kjepphester, men samarbeide, og kanskje skape noe fint istedet for å sannere og la kappitalen ese ut med sin betongkassarkitektur og umenneskeliggjøring.

La Svartlamon leve!!

tettsteders mål. Kjøpesentra utenfor byene er et typisk forfeilet modernistisk fenomen hvis eneste bidrag til byene er tomme butikklokaler, døde gater og flere ensomme sjeler.

Søyleskrekken til livs!

For alle som tar del i denne bevegelsen i Norge og ute i verden, er det umenneskelige bysamfunn og menneskefiendelig arkitektur man vil til livs. I motsetning til sine kolleger modernistene, lytter dissidentarkitektene til den allminnelige fotgjenger som blir glad til sinns når han ser en vakker søyle. Og gir ham søyler. Når det er for få klassiske bygårder, tegner de flere. Når folk skal bygge i en landsby med halmtak, tegner disse arkitektene nye hus med halmtak.

I Trondhjem ha man et helt annet offisielt syn på denslags. Når nytt skal bygges kloss inntil riksklenodiet Nidarosdomen, blir det nedlagt for-

bud mot stein som fasademateriale, av frykt for at bygget i ettertid skal kunne oppfattes som jevngammelt med kirken eller Erkebispegården. Hva med et årstall på veggen? Et steinhus ville skape verdighet, helhet, ro og en viss ballanse rundt Vestfrontplassen.

Trege trøndere

Når skal folket i denne byen våkne og få satt en stopper for barbariet? Dette kunne antagelig ikke skjedd andre steder i landet enn i byen hvor arkitekter systematisk blir høyskoleutdannet i stilbrudd og respektløshet overfor forgjengere i eget fag. I landet hvor pressen gir faen i å ta opp en slik uhyrlighet av en kulturvandalisme, med mindre noen kjendiser skulle legge seg opp i saken.

Nå kommer det en enorm godsvogn, eller kanskje heller en seksjon av en fabrikkhall (av 60-talls type, og

hvorfor godtas dette "tidsbedraget") i betong og glass og med buet tak. Som nærmeste nabo til Vestfronten, landets rikest utsmykkete vegg, nasjonalklenodiet. Ferdig bygget, vil vi stå overfor en nasjonal skam, en flagging med offentlig dårlig smak, et minne om en kirke som har glemt alt om kremmerne i tempelet, største kiosken i landet, til gremmelse for turister som pilgrim�er, en internasjonal skandale. Men Trondhjems forenede modernister kan innkassere nok en seier.

Søylar er søylar

Nå må snart arkitektstanden følge etter folket og innse at det var en brøler å kappe over alle bånd tilbake til tradisjon og historie. Innse at de mangler kompetanse til å utføre og vurdere tradisjonsbasert arkitektur - og få gjort noe med det. Bare modernister kunne avvise det eneste natur-

lige materialvalget foran domkirken under henvisning til forfalskning av tidsuttrykk. Fra hvilken dag, hvilket år ble en steinvegg til en falsk seinvegg?

En klassisk søyle som ser dagens lys i vår tid er heller ikke falsk, slik modernistene hveder. Den er like ekte som en søyle skapt i Hellas, i Firenze, under Napoleon eller den du finner på fasaden av en gammel bygård eller villa. For utstillingens arkitekter, arrangører og støttespillere står søylen som det vakreste symbolet for hele vår vestlige kultur. Det er derfor vi kjemper for å vinne den tilbake og bygge videre på den. Og for frihet til å bygge med den, der det passer.

Statens Hus

Både Riksantikveren og saksbehandlere i kommunen har vært bekymret over planene om et nytt Statens Hus i kvartalet mellom Prinsens gata, Erling Skakkes gate, Tinghusgata og Bispegata. Årsaken er særlig nærheten til Domkirken.

Riksantikveren har bl.a. tatt dette opp i sitt høringsnotat til Trondheim kommune.

Statens Hus er planlagt som et stort og dominerende nybygg. Problemet er tilpasningen til den eksisterende bygningsmassen i kvartalet. Det gjelder i første rekke Turforeningens bygning og Storvask-bygningen, ved siden av at det også vil være nødvendig å ta hensyn til Trøndelag Teaters fredede bygning.

Men Riksantikverens innvendinger gjelder særlig forholdet til Nidarosdomen, og man mener nybygget vil virke direkte negativt inn på opplevelsen av Nidarosdomen som landemerke og nasjonalmonument.

Selv Statsbygg kan bygge tilpasset

Byens Fornyelse oppfatter Statsbyggs prosjekt som et typisk overdimensjonert modernistisk bygg, planlagt uten følsomhet for stedet.

Imidlertid går det an å vise respekt for eldre bebyggelse når man bygger nytt. Den nye norske ambassaden i en gammel del av Budapest er oppført i tilnærmet klassisk stil. Men dette måtte myndighetene i Budapest tvinge gjennom. Statsbygg pretesterte i flere år mot å måtte bygge tilpasset. Idag står bygget der som en oppfordring til f.eks. Trondheim om å stille tilsvarende krav..

"Økonomisk vekst og sosial mobilitet har radikalt forandret våre byers utseende. Modernistisk gigantmani, dårlig planlagte boligprosjekter og flukten til forstedene har skapt mennesketomme områder der ingen ønsker å bo eller arbeide. Samtidig har det i alle vestlige land skjedd en bemerkelsesverdig gjenfødelse av tradisjonell arkitektur og tradisjonelle ideer om byutvikling. Opinionsen ønsker levedyktige og beboelige byer med gater, fasader, offentlige rom, en menneskelig målestokk og vennlige materialer. Tradisjonell arkitektur er populær i alle generasjoner, og er iferd med å gi konkrete bidrag til fornyelsen av byene".

Arkitekt Leon Krier.

ÅPNINGSTIDER.

Utstillingen

i Arbeiderforeningen, Kongens gt. 19,

varer fra 30. april til 25. mai.

Åpent mandag - fredag kl. 11-18,

lørdag - søndag kl. 11 - 16.

Gratis adgang

BYENS FORNYELSE PÅ INTERNETT:

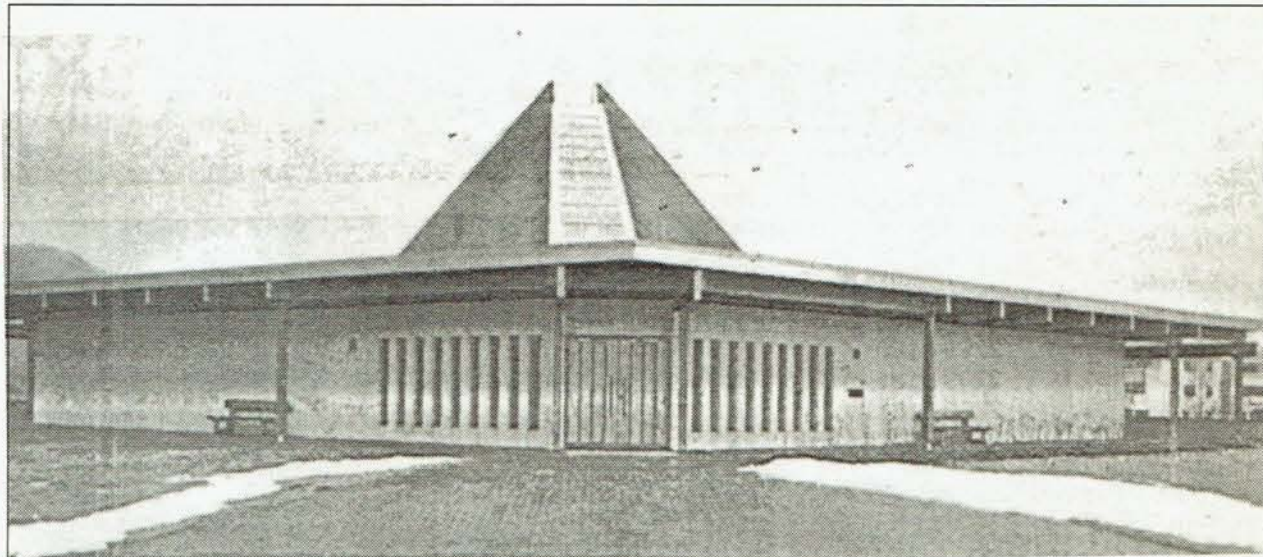
Deler av utstillingen og debattstoff om arkitektur kan man finne på hjemmesiden til Byens Fornyelse:

www.byen.org

Denne avisen er utgitt av Byens Fornyelse, Øvre gt. 5, 0551 Oslo. Tlf. 22 37 66 20. Fax 22 71 64 28.

Ansvarlig redaktør: Audun Engh

Trykk: ST-Trykk, Orkanger

Det moderne utseendet til Brattvåg kyrkje på Sunnmøre er trolig årsaken til at bare to brudepar sa ja til hverandre i kirken i fjor. (Foto: Terje Engås, Sunnmørsposten/NTB Plus)

Brudepar skyr moderne kirker

ÅLESUND: Bare to brudepar sa ja til hverandre i Brattvåg kyrkje på Sunnmøre i fjor. Brudepar fra kommunesentret Brattvåg drar heller til nabobygda Vatne for å gifte seg. Årsaken er trolig utseendet på kirken i Brattvåg.

- Selv om jeg ikke kan

forstå det, er det nok dette som er årsaken, sier sogneprest Per Inge Vik til Sunnmørsposten.

Brattvåg har en moderne kirke bygd i betong. Arkitekturen er tilsynelatende nokså sjølløs. Kirken i nabobygda Vatne er derimot av det gamle, gode sla-

get, en hvitmalt trekirke med spir og utskjæringer rundt vinduene. De fleste som skal gifte seg, synes nok at kirka på Vatne er mer romantisk.

Tendensen til at brudepar skyr moderne kirker, skal også gjøre seg gjeldende andre steder i landet.

Det ser likevel ut til at den verste romantikken har lagt seg når det kommer så langt som til barnedåp - i alle fall på Sunnmøre. Sogneprest Vik kan opplyse at de aller fleste velger å døpe barna sine i Brattvåg kirke.

Dagsavisen 12/2 98

A VISION OF EUROPE

A Vision of Europe er en europiesk samarbeidsorganisasjon for utbredelse av klassisk og lokalt forankret arkitektur. Bevegelsen har bl.a. sitt utspring i kampen mot rasing av gamle bydeler i Brussel i forbindelse med etableringen av hovedkvarterer for EU og NATO. Bevegelsen fikk økt slagkraft da prins Charles gikk ut med sin kritikk av modernistisk arkitektur og trøstesløse drabantbyer i England.

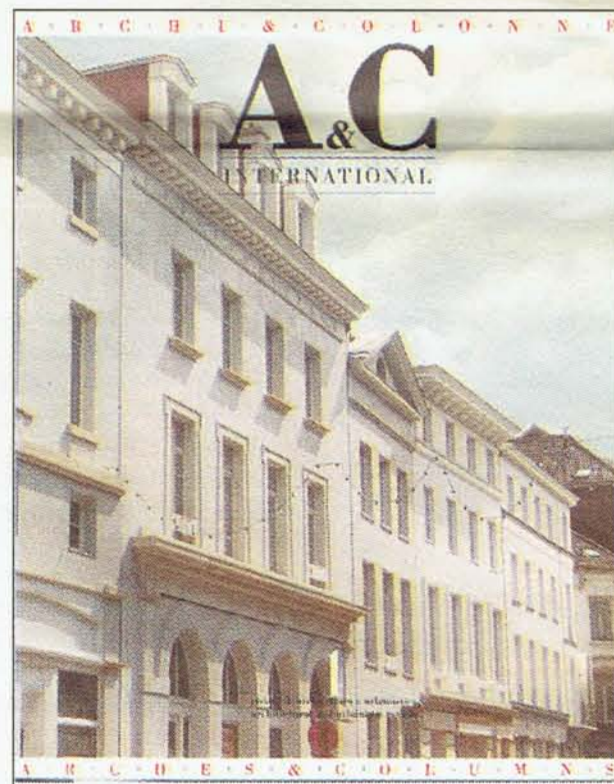
Organisasjonen sender for tiden vandretutstillingen "Urban Renaissance" på turne i Europa. Utstillingen åpnet i Bologna, der A Vision of Europe har sitt hovedkontor knyttet til universitetet. Senere er utstillingen vist i bl.a. Istanbul, Oslo, Brussel og San Sebastian i Spania.

Det arbeides nå for å vise "Urban Renaissance" i Lisboa som en del av verdensutstillingen EXPO 98. Flere norske prosjekter er med på utstillingen, herunder "Edvard Munchs Hall" (Olsen/Choynowski) og Piotr Choynowskis ombygginger av modernistiske kontorbygg i Oslo med klassiske elementer.

"Byens Fornyelse" selger den meget omfattende utstillingskatalogen (kr. 250)

A Vision of Europe utgir også tidskriftet "A & C" (Arches and Columns).

Et av de siste numrene var viet skandinavisk

arkitekter.

Bl.a. presenterte man "Edvard Munchs Hall". Enkeltnumre eller abonnement formidles av "Byens Fornyelse", Øvre gt. 5, 0551 Oslo. Fax 22 71 64 28.

DEBATTMØTER I UTSTILLINGSLOKALENE:

Det vil i utstillingsperioden bli arrangert flere debattmøter om byutvikling og arkitektur. Møtene holdes i utstillingssalen i Arbeiderforeningen Kongnes gt. 19.

Foreløpige datoer og temaer (Se annonser i Adresseavisen dagen før og samme dag for detaljer).

Fredag 8. mai kl. 19: Bakklandet.

Lørdag 9. mai kl. 14: Svartlamoen

Lørdag 16. mai kl. 14: Generell arkitekturdebatt, evt. også om Nidarosdomen Besøkscenter.

Lørdag 23. mai kl. 14: Ilsvikøra, Kanalhavnen.

Gratis adgang.